

MARIA MORERA, ENRIC GIMÉNEZ i JOAQUIM MONTERO, en «El Jardinet de L'amor»

EL JARDINET DE L'AMOR

COMEDIA EN TRES ACTES, EN VERS

original de

JOSEP M. DE SAGARRA

El Jardinet de l'Amor

COMÈDIA EN TRES ACTES, EN VERS

ORIGINAL DE

Josep M.ª de Sagarra

Emili Vendrell

Estrenada amb gran èxit al Teatre Català (Romea), el dia 7 d'Octubre de 1921

REPARTIMENT:

Francisca, 50 anys, amiga de la casa. . .	Sra. Maria Morera
Teresa, 25 anys } germanes	» Emilia Baró
Rosa, 19 anys }	» Esperança Ortiz
Tarongina, 20 anys, serventa	» Pepeta Gelabert
Geroni, 60 anys } germans, oncles d'Enric. {	Sr. Joaquim Montero
Agustí, 62 anys }	» Enric Giménez
Enric, 30 anys, marit de Teresa } germans. {	» Joaquim Torrents
Daniel, 22 anys	» B. Grasses
Verdum, 30 anys, criat	» Evarist Pallach

Direcció: ENRIC GIMÉNEZ

La escena passa en una torre, aprop de Barcelona. — Època 1830

És propietat de l'autor. — Aquesta edició és publicada per En Salvador Bonavia, i perteneix al número 99 de la Biblioteca LA ESCENA CATALANA

■ ■ ■

ACTE PRIMER

L'escena representa un reconet amable de jardí senyorial, dintre el gust italià que s'estilava a l'època de la Restauració. Com a ornament d'aquest reconet que pot fer com una mena de placeta hi haurà una estàtua de l'amor d'un estil barroc i tronadet.

Al aixecar-se la cortina del teatre, AGUSTÍ estarà assegut a primer terme llegint en un llibre polsant rapè i esguardant la copa d'un arbre pròxim.

GERONI, seguit del seu criat VERDUM, que porta un mirall a la mà, farà escarafalls i es passeja d'un cantó a l'altre de l'escena. Geroni, entrarà un cop s'hagi corregut la cortina.

GERONI

Verdum! Verdum! Condemnat,
apreta'm bé la civella;
no tant, que em tiva l'aixel·la
i em sento el pit ofegat.

(El Verdum arreglant-li la civella de l'ermilla. Mentrestant Geroni, s'esguarda en el mirall de mà.)

VERDUM

Aturi's una miqueta.

GERONI

Fes i calla, desseguit.

VERDUM

Quin geni de burro guit! *(Apart.)*

GERONI

Què dius?

VERDUM

Que es desfà una beta.

GERONI

Tot el gec em desendreces.

VERDUM

Quin gall d'indi per Nadal. *(Apart.)*

GERONI

Què rondines?

VERDUM

Que amb les presses
em doldria fer-li mal.

GERONI

Ara, quan l'airet és fi,

(Mirant-se al mirall.)

em plau sota l'ombra vària
acabar la indumentària
passejant-me pel jardí.
I es veu molt millor la cosa,
i es va lluint el que es pot,
sentint l'olor de la rosa
i el refilar del merlot.
La pell ben esmoladeta

(Mirant-se al mirall de mà.)

als ulls quin caient més viu,
i la dentadura neta
sota el llavi que somriu.

El nas a l'amor convida,
la cella fa un arc molt fi,
i una arruga maleïda
que es tapa amb el perruquí.
Per la dolça confitura
tot són trampes i paranys,
i es dissimulen els anys
quan es té bona figura.
Què me'n dius d'aquest conjunt
i el caient que sé donar-hi?

VERDUM

No hi ha cosa que repari
sense trobar-la molt al punt.
I vós sou fet d'una mena
i us aguanteu tan fresquet
que sembleu un angelet
amb borrisol a l'esquena.

(Geroni somriu satisfet. Verdum amb el mirall a la mà li fa una reverència ceremoniosa, i es queda apart de les figures principals que són Geroni i Agustí.)

GERONI

Ningú hi ha que et senti el sò.

(A Agustí.)

Què fas callat i ensopit?

AGUSTÍ

Veure't tan ros i polit
i envejar-te de debò.

GERONI

Germà, el meu cor no descansa,
i aquí hi ha uns llavis i uns ulls,
que per dintre em donen bulls,
i em fan neixre una esperança;
totes les venes em tiva,
i m'esgarrija la pell,
trapacera com la griva,
viva com el passarell.
Ja saps que vui dir la Rosa
la cunyada de l'Enric,
que és una mena de cosa
dolça com pa de pessic.

AGUSTÍ

Ai, Geroni, jo et diria
que el pa de pessic més fi,
la més dolça ratafia
i el ruviol mallorquí;
quan es té corcat l'armari
de les dents i dels queixals
i un gep a l'os del rosari
que aguanta un cap de pardals,
les dolces llemínadures
tenen un gustet agrell,
que emmoeixen les freixures
i et fan caure de clatell.

GERONI

Tu sempre, Agustí, rondines;
es que em trobes tan pansit,
que no tinc les galtes fines
i el color rejoyenit?

AGUSTÍ

Què et diré? Si m'has de creure,
cerca, germà, altre consol,
que és temps de guaità i de veure
i és hora de pendre el sol.
Estigues quiet com l'aranya,
dient-te, amoiçant el gat,
o pescant peixos amb canya
que és ofici descansat;
visitant monges i frares,
per la vila fent tres toms
i conversà amb les comares
o fer voleià els coloms.

I si vols tení l'armari
endregat i ben olent,
veste'n a casa el notari
i comença el testament.

GERONI

Deixa, germà, que me'n rigui,
al goig, mai s'hi arriba tard!
Agustí; vós que t'ho digui?
sempre seràs un covard!
Sempre fent el curt de gana,
sempre fent l'escarafall!
Ai, boqueta de magrana,
Verdum...

VERDUM

Missenyô!

GERONI

El mirall.

(Verdum li porta el mirall. Geroni, parlant amb ell mateix. Agustí lle-gint de nou sense mirar-se'l.)

Roseta de mil olòs,
que en tens de di d'aquest llavi,
d'aquest ull, que no s'alabi
de lluent i d'amorós?
Ai, germà, que poc m'espantes;
encara té cresta el gall!
Geroni, encara t'aguantés.

(Sospira satisfet.)

Té, Verdum; guarda el mirall.

(Entra TARONGINA.)

TARONGINA

Senyor Geroni!...

GERONI

Què hi ha,
Tarongineta encisera?

TARONGINA

Que el xacolata l'espera,
si és que té gust d'esmorsà.

GERONI

Ara vaig. *(A Agustí.)* Que el dematí
et tregui tantes cabòries.

AGUSTÍ

I a tu t'augmenti les glòries.

GERONI

Fins a reveure, Agustí.

(Geroni se'n va magestuosament; al passar davant dels criats toca la galta a Tarongina.)

Ai, que ets fina, Tarongina,
sembla de seda la pell.

TARONGINA

No em toqui, que em despentina.

VERDUM

que és poca solta aquest vell.

(Apart a Tarongina.)

(Els dos servidors se'n van agafats de la mà, imitant la ridícula patxoca de Geroni. Agustí es queda sol en es-cena.)

AGUSTÍ

No hi ha ningú que el gep es ben coneixi,
i prenen el vinagre per vi dolç.
Pobre Geroni! Déu que t'aclareixi!
El rei Herodes va deixar-ne molts!
Però és allò que es diu: Geni i figura;
d'allí on no n'hi ha no'n pot rajà, i amen!
I ara, Agustí, tornem a la lectura,
que estem tot just en el començament.

(Llegint)

«Era un redós de la més bella estada,
 »cantaven els ocells cançons d'amor,
 »la font tenia l'aigua enverinada
 »al jardí de l'amor.
 »I vell pansit o trèmola donzella,
 »el qui acudia a sota l'ombradís,
 »a sol minvant o a llustrejar d'estrella,
 »era corpès d'aquell mateix encís.
 »El jardí de l'amor, homes i dones,
 »xuclava endintre abrusadò i ferreny,
 »i desviat les intencions més bones,
 els capgirava el seny.»

(Entren ENRIC i ROSA, darrera la SRA FRANCISCA, tota enfarbalanada i refitulera)

ENRIC

De bon matí l'oncle Agustí treballa.

AGUSTÍ

Tant sols passo l'estona, ja ho veieu.

ENRIC

(Llegint el títol).

Per matà el temps no dorm pas a la palla.
 «El Jardí de l'Amor». Quin nom més greu!
 I sap que avui el meu germà ens arriba?

AGUSTÍ

No pot trigar gaire, tinc entès.
 I vostè, me la veig molt pensativa.

(A Rosa).

La senyoreta Rosa no hi diu res?

ROSA

Amb el Daniel ens coneixem a penes,
 però, aquests dies he sentit a dir
 que ha voltat i n'ha fet de totes menes,
 i que té un geni que no es pot sofrir.
 Potsé això són paraules massa dures.
 Jugave'm junts els nostres anys primers
 i ens barallavem molt de criatures,
 d'aleshores ençà no l'he vist més.

ENRIC

El meu germà és un ànima arrauxada,
 i sorrut va darrera de lo seu...
 però aquí l'esperem amb l'abraçada,
 i tenir-lo amb nosaltres no em sap greu.
 La meua dona n'està prou contenta,
 s'ensopeix aquests dies i no es mou,
 i avui ja fa una cara més valenta
 i ha començat la feina i l'enrenou:
 «Que si treure'm les estovalles bones,
 «Que si al Daniel li vindrà més de gust...»
 I res, que ja sabem com són les dones
 que no paren ni troben el punt just.

FRANCISCA

És poc tota l'engúnia que s'esmersa
 en regalà un minyó tant ben plantat,
 i això que no el conec per la conversa
 i sols l'he pogut veure retratat.
 Però, tinc ben entès que en ell, s'hi dona
 un jove amable i aplicat i viu,
 que és gentil com n'hi ha pocs a Barcelona,
 i que encisa l'orella amb el que diu.
 Però és, que avui les nostres donzelletes,
 ja no els hi plauen els donzells formals,
 sinó els bergants amb les esqueses dretes
 que enganyen com els focs artificials.
 Avui un cor honest no és el que agrada,
 i elles ho esguerren al triar marit;
 i s'ha de ser persona reposada
 per ben comprendre un jove distingit.

ENRIC

La senyora Francisca tant amable
 té el bon gust i la gràcia per companys.

FRANCISCA

Sols parla un sentiment que és veritable,
 el cor, si és tendre, no li passen anys.
 Senyô Agustí, ja em complaurà una mica,
 entre aquest aire dolç i aquest solet,
 em llegirà una cosa ben bonica
 i anirem una estona de bracet.

(Agustí sens dir res li ofereix el braç
 silenciosament i se'n van. Agustí lle-
 geix).

AGUSTÍ

«En el misteri d'aquell bell estatge
 »el cor tremola d'un suau patí,
 i uns llavis s'han juntat sota el brancatge».

FRANCISCA

No hi ha res com l'amor, senyô Agustí!

(Desapareixen).

ENRIC

O, maleïda vella, pretenciosa!
 per fi ens en hem lliurat,
 i se m'enganxa com la goma fosa
 quan no para el sermó que ha començat.

ROSA

La vella, i l'enrenou i la Teresa
 que cada cop està més agre amb mí,
 i tot plegat em té la sang encesa,
 no sé quin Sant em deia de vení.

ENRIC

Però, què et passa? Què no estàs contenta?

ROSA

Sí que n'estic, però, després,
 hi ha alguna cosa que no se'm assenta
 i que tampoc podria dir-te el que és.

ENRIC

Mira, Rosa: d'ençà que ets amb nosaltres,
 aquesta casa s'ha alegrat un xic,
 perquè quan estem sols als uns i els altres
 sembla que el viure ens faci un embolic;
 la llar és una cosa tant resposa,
 i això fóra millor que no ho digués,
 la meua dona s'ha tornat gelosa
 i em va ensopint cada vegada més.
 I tu, no ho sé, ets més nova i més lleugera,
 hi ha un vent més perfumat en el que dius,
 tens uns ulls que tremola i que s'esvera
 i tens uns llavis caldejats i vius...
 I l'enuig se m'aplana i se m'atura,
 quan voltem una estona pel jardí,
 amb els teus pensaments de criatura
 i amb les rialles que no tenen fi...

ROSA

Però, Enric, quines coses t'emboliques...
 Ui! Que depressa els llavis se t'en van,
 fa una hora que prediques,
 i mai fores tant tendre i tant galant.

ENRIC

Et ve de nou. Perdona; és que hi ha dies,
 que et surt a flor de llavi el sentiment,
 perquè a la nit és bell el que somnies
 i t'has llevat content.
 Perquè tens ganes de parlar, i despertes
 allò que sempre s'està quiet al fons,
 i l'aire tot és plè d'ales obertes...
 Vés a saber-ho per cent mil raons.

ROSA

No, si ja ho sé; a mí això també em passa,
 ens passa a tots i són aquests moments,
 és aquest goig d'abandonar-te massa
 i di tot el que sents.
 Jo aquí, també m'hi trobo com més viva,
 la meua mare bé saps prou com és;

allà baix tot m'ofega i tot em tiva,
i em fa mal la conversa dels demés.
I et sonen al darrera les esquelles,
d'allò que pensaran i el que diran,
i el rosari, i les misses, i les velles,
i les visites, i la sòn que et fan.
Entre vosaltres tot això no ho trobes
i et recents lliure i alegre com un bot
amb tu jo puc apendre coses noves,
podem pensà i podem parlar de tot.

ENRIC
Doncs és això mateix el que sentia;
comprens també que em trobi més content;
que oregi el nostre pa de cada dia
i aquest lligam feixuc del casament.
D'ençà que nostres vides són juntades,
ha vingut dia que el desig s'ha mort,
Hem parlat del mateix tantes vegades
i els pensaments ens els sabem de cor.

ROSA
Però, veus? em sap greu que això m'ho diguis.

ENRIC
Perdona; és aquell goig, aquell instant...
quan sembla que et desboquis i et deslliguis.

ROSA
Ella t'estima tant!
I saps, hi ha alguna cosa que m'excita,
la Teresa té un geni i una mà;
sempre veu la germana més petita
que s'ha de predicà i d'amonestà.
Jo sóc per ella això, i el temps no muda,
encar que tingui angúnia i sentiment
seré tant sols la Rosa, la menuda,
que ha de jugà amb la nina eternament.
I fa dies que em guaita mal mirosa
i m'espia la cambra i els papers,
i em parla amb to de vella reganyosa
sense que entengui el que és...

ENRIC
Es que, com vols que ho digui, que es malfia,
que pensa que la volta un pam de llot,
és, si vols, un rebrot de gelosia,
és qué...

ROSA
Sí, no m'ho acabis de dir tot.
(Pausa).
Escolta, Enric. No saps qui em galanteja,
i és un galant que encara fa molt goig?
El teu oncle Geroni!

ENRIC
Em fas enveja!
El pobre, cada dia està més boig.

(Entra en escena la TERESA)

TERESA
A, sou vosaltres dos!

ENRIC
Què vols, Teresa?

TERESA
No, res; venia un xic a respirà.

ENRIC
Estàs rendida i tens la cara encesa.

TERESA
He feinejat pel teu germà!
i no et cansis. Ja saps que ell és de casa.

ROSA
I no cal que li gastis compliments.

TERESA
I tu dins la conversa ficant basa!

ROSA
I tu ensenyant les dents!

TERESA
Perdona'm, és que em sento neguitosa.

ENRIC
Ja et deixarem, que et cal ben reposà.
Aquí fa una fresqueta deliciosa,
i prompte el Daniel arribarà.
Anem al mirador, per si s'ovira,
de pas li faré obrir la porta gran,
que està enramada com pel temps de fira;
i tu reposa mentrestant.
(Se'n van Enric i Rosa).

TERESA
Això de sentí el pit com una brasa,
sentí que se't revolten els instints.
quan la vergonya s'ha ficat a casa,
i sospità, i guardar-te el fel a dins.

(Entra l'oncle AGUSTÍ. Ve posant-se les
mans al cap i fent extrems grotescs com
si passés una cosa còmicament
extraordinària)

AGUSTÍ
Les quatre pigues, la perruca roja,
els ulls en blanc...!

TERESA
Oncle Agustí; què hi ha?

AGUSTÍ
La senyora Francisca, que és més boja
que una cabra que està per cabridà.

TERESA
La senyora Francisca!

AGUSTÍ
Què t'extranya?

TERESA
No, i aquí no m'extranya de ningú.

AGUSTÍ
Que hi ha un mal vent que tots els cors ens
[guanya?]

TERESA
Que hi ha el dimoni. En pot estar segü!

AGUSTÍ
No serà tant, no serà tant, Teresa;
tu tampoc tens els teus sentits cabals;
un jardí com aquest cria peresa,
i la peresa cria tots els mals.
Si ho sé per mí, si jo moltes vegades,
sento, al llevar-me, o a l'anà a dormir,
un niu de fantasies desbocades
i em veig, i em dic: atura't, Agustí.
I els altres que no saben o no poden,
i ja es maregen clorant corfills,
perden el cap i el ceny, volten i roden
tant satisfets amb una vena als ulls.
El meu germà com un minyó delira,
plora a l'igual que si olorés un all,
es tomba la perruca i se la gira
i es guaita deu vegades al mirall.
I si un dia li deies que et fa pena,
i que té xacres al costat del lloc,
s'enrabana el clatell damunt l'esquena
i s'infla i treu un pap com un colom.
I la Francisca, aquella criatura
que és com un ferro que desfà el robell,
no porta quinze lliures de pintura
i cua de moresc dintre el clatell.
I l'Enric, que s'ho pren a la valenta,
fa un temps que no té alè per respirar,
i entra mates d'espigol i de menta
va perdut com un gos sense collar.

I la Rosa, la teva germaneta,
amb aquest cap tant ple de pardalets,
i tu, que si ara caus, ara vas dreta
et malden les orelles els xiulets.
I el Daniel que ve a patí la menja
i l'ombra del jardí i la pau del llit,
ja veurem amb quins aires se'm despenja,
que an ell també li picarà el mosquit.

TERESA

Tots hem perdut el seny; santa paraula!
Ai, oncle, vostè sempre serà igual.
Si ens enverinen al llevant de taula,
només l'oncle Agustí no pendrà mal.

AGUSTÍ

Ves a saber, Teresa. Déu ens donga
lluc al senderi i ens aturi els vots.
Potser després d'aquesta tirallonga
jo sóc encara el més guillat de tots.
Però et dic que la meua bigoria,
no em dona per les febres de l'abril,
sinó per anar tornant-me cada dia
un xic més resignat i més tranquil.
I ara he sentit els picarols al barri.

TERESA

Sí, s'ha sentit soroll. És veritat.

AGUSTÍ

Ui, ja venen i criden! Quin xibarrí!
mira, ja tens al teu cunyat.

(Entren GERONI, FRANCISCA, ROSA, ENRIC
i DANIEL)

DANIEL

Salut oncle! Ola, Teresa!

TERESA

Benvingut!

AGUSTÍ

Molt benvingut!

DANIEL

Del viatge tot me pesa.

ENRIC

Estàs un xic abatut.

TERESA

Ja ens contaràs bella cosa.

(Daniel s'asseu).

DANIEL

En lloc es descansa aixís.

ENRIC

Ara, de moment, reposa.

AGUSTÍ

I què diuen per París?
T'has fet tota una persona.

DANIEL

L'oncle Agustí, sempre igual.

FRANCISCA

(A Geroni).

Quina cara més bufona!
I quin aire més formal!
Sembla que un àngel rellicsa
i se li atura en els clots...

(Senyalant-se els clots dels llavis).

GERONI

(Interrompent-la, malhumorat).

Vostè, senyora Francisca,
sempre diu estirabots!

(Li dona l'esquena i es gira a parlar amb la Rosa).

Què li sembla aquest donzell
que ens arriba de París?

ROSA

Que ara em fóra un compromís
dir-li alguna cosa d'ell.

GERONI

Són nois que només són bons
per du estretes les cintures;
al fons, aquestes figures,
solen tenir un cap de trons!

(La Rosariu. Geroni a Daniel).

I tu, què contes, Daniel,
amb bon pit i bones cames.
en mitg d'aquelles madames
t'hi devies trobà al cel.
Jo ja et veig sense repòs,
desfent llaç, cordant xinella,
passejant en carretella
al costat d'un pom de flòs.
I parlant coses divines
en la llengua del francès,
que segons jo tinc entès
diuen que és de les més fines.

DANIEL

Oncle Geroni, ningú
com vostè en aquestes trames
de galantejar les dames
pot estar-ne més segü.
Que per caçar l'aviram
els seus ulls són plens de vosc
i el trobo més sa i més fresc
que una fulla d'enciam.

AGUSTÍ

Vaja, nevot meu, prosperes,
i parles suau i llís;
es veu que estan a París
has après bones maneres.

DANIEL

A París no he matat hores
fent el maco amunt i avall,
he tingut el meu treball,
el passeig per les afores,
la comèdia cap al tard,
les visites conegudes,
les menjades i begudes
amb el descans regular.
No he fet la vista aixirada
com l'oncle Geroni creu,
ni m'ha rellicat el peu,
però m'he dat bona vida

FRANCISCA

Daniel, el seu tò serè,
l'esperit m'ha conmogut;
jo mai havia tingut
el gust de parlà amb vostè;
però, al veure'l tant polit,
amb la conversa tant fina,
on s'hi veu i s'hi endavina
el jove més distingit;
amb tanta clara mesura
sense arrauxades ni brulls,
i sobie tot aquests ulls
i aquesta bona figura...

GERONI

(A part).

Ai, ja som qui sap a on!...
Ja xiscla la gata-maula!...

DANIEL

Senyora, tanta paraula
de cortesia, em confón.

FRANCISCA

Tot això és el sentiment.

(Se'n du el Daniel).

AGUSTÍ

La pobreta, no pot més...

(A part a Teresa).

ENRIC

Ja saben quina hora és?
Si fessin un pensament.

GERONI

Ja té gana la gent jove;
no viuen amb l'esperit...

AGUSTÍ

Sí, vés, sigues ben polit
i guaita l'arròs que es cova.

ENRIC

Veuré si el barri ja es clòs.
I els nostres criats, què fan?*(A Teresa).*

TERESA

Sí, i jo em quedo mentrestant
a cullí unes quantes flòs.*(L'Enric se'n va).*

AGUSTÍ

Fem la volta de mig dia.

(A la Francisca, i se'n van).

GERONI

Vostè vingui vora meu.

(A Rosa, i se'n van).

TERESA

Tú, què fas?

(A Daniel).

DANIEL

Si no et sap greu,
penso fer-te companyia.*(Quan tots són fora).*O, la gent, l'arribada i la fadiga,
i aquesta dama extranya d'on l'heu tret?

TERESA

La pobra, res, és una bona amiga.
Com has vist, té el senderi un xic distret.
I tu, què?

DANIEL

Jo, ja ho veus. Tot aquest aire,
trobar-me aquí, entre els germans de nou
no són pas coses que amanseixin gaire,
i, de moment, és com un vi que et cou.

TERESA

Però, estàs ben content?

DANIEL

Qui no en seria,
tornà a reveure tot un temps passat,
el temps d'aquella dolça primeria,
que un comença a sentir que s'ha acabat?
I per demés tres anys que desampares
el lloc on t'has criad i on has viscut,
sense veure sovint aquelles cares
que et feien companyia de menut.
Ja és cosa bella corre a la ventura
i anar fent via i allargant camí,
quan tens un esperit de criatura
amb unes ganes folles de senti.
Veus que pels ulls tot un tresor se't fica,
de tant en tant un vel poruc se't fon,
i et vas fent home així, de mica en mica,
que res ensenya com el corre món.
Però ve un dia que el record et lleva
aquell desig d'abandonar-te al vent,
i dius: «Que deuen fer-li a casa teva?»

i se't va recollint el pensament.

I vas veient coses inanimades,
els llits, les taules, els armaris drets,
els vestits, els anells, les arrecades,
les cortines i els Sants de les parets;
i vas sentint aquella olor tant viva;
dematins de l'hivern, vetlles d'estiu,
tot allò teu, poc a poquet t'arriba
i dintre el cor et punxa i et somriu.
I per cada diada sols apendre
que el teu enyorament et fa més mal,
ara perquè és el dia de la Cendra,
ara perquè és la vetlla de Nadal.
I cada cop ton pensament s'atura
recordant la dolçor dels teus carrers,
i el to de veu, i el riure i la figura
de les persones que t'estimes més.
I avui quan he vingut, a grans glopades
m'ha entrat aquest sotrac a dins del pit,
engúnies i alegries barrejades
i joia barallant-se amb el neguit...

TERESA

Veus? és un sentiment que a mi hem plauria,
tornà amb els meus, després de corre espai;
però tancada a casa tot el dia,
és cert que no podré tastar-ho mai.

DANIEL

Vés a saber! I diga'm tu, Teresa;
en els tres anys que fa que no ens hem vist,
el viure t'ha tractat amb gentilesa?
Perquè tens l'aire una miqueta trist.

TERESA

Què et diré? Pel moment de la vinguda
no vui contar-te coses de disgust,
però en aquesta casa tot hi ajuda
i l'alegria sempre talla just.
D'ençà que ets fora han canviat les cares
sens que de res en pugués fer retret.
Veus moltes coses i no les veus clares
i calles i pateixes en secret...

DANIEL

Teresa, entre nosaltres, bé hi havia
una franquesa i un amor tant gran,
que l'un de l'altre el sofriment sabia
tot el que no és per di en quest instant.
A dins la nostra vida casolana
tu no eres sols la dona de l'Enric,
jo t'estimava més que a una germana,
i el que et deia aleshores, ara ho dic.
Per què el teu llavi a mig camí s'atura
i no dius el que penses i el que sents?
L'afecte que et portava encara em dura
pel meu camí no se'n perdia gens.

TERESA

Aleshores, Daniel, no erats com ara,
jo parlava aleshores a un infant
ple de cabòries i afinat de cara,
avui t'has fet una miqueta gran.
Són coses d'una llei que per sentir-les
de la teva arribada fa molt poc...
i així també una dona no pot dir-les
que t'escalden els llavis com el foc.

DANIEL

Vols dir que el meu germà, que és ell...

TERESA

No, calla!

DANIEL

Que per tu no té el cor com aquells anys,
que dintre teu hi bull una baralla
i que sospites traicions i enganys!

TERESA

Sí, perdona'm que avui, que el primer dia
que ets amb nosaltres t'hagi donat lloc

a abocar-te a la meua malaltia
sense que hi arribessis poc a poc.
Però, jo em sento tan humiliada,
i a dintre casa temo un mal tan greu...
I dia i nit em veig desamparada
sense un amic que estigui vora meu...
I tot és cosa que no pot ser dita; (Plora.)
és un recel que no puc veure clar;
una mena d'engúnia i de sospita...

DANIEL

I la teua germana aquí, què hi fa?

TERESA

Calla, no diguis res, que algú ens espia.
Anem, Daniel, vols recollir les flors...

(Canviant de to i rient.)

Ja ho veus quants mals de cap el primer dia!

TERESA

Riu, però, abans, tens d'aixugar-te els plors.

(Se'n van.)

(Surt silenciosament l'oncle AGUSTÍ)

AGUSTÍ

Plors, paraletes, gelosia amarga
dos que s'allunyen, van per un camí;
el vell dimoni ja la sap ben llarga.
Què en dius d'aquestes coses, Agustí?
El senderi dels vells s'encalabrina,
es parlen la cunyada i el cunyat...
Això comença a fer-me mala espina
i em sembla que està un xic embolicat.

TELÓ

ACTE SEGON

La mateixa disposició de l'acte primer

(FRANCISCA, té una margarida a la mà, i va dient: «si, no, si, no». Duu un vestit color rosa. GERONI, que la veu d'esquena, la pren per la Rosa, s'hi acosta poc a poc i li agafa la mà que ella abandona.)

GERONI

Ets tu, Roseta? M'esperes?
Es ella que està aturada...

(Fent esforços amb els ulls.)

Tinc la vista delicada
i no vui posar-me ulleres.
Però l'aire amb què reposa
i el vestit tan escaient
tot vé a donar-me entenent
que aquesta dama és la Rosa.
Fem la passió moderada
i acostem-s'hi poc a poc;
Geroni, aguanta't el foc
que et corre per l'espinada.
S'ha de dir que a nostra edat
cada vegada és més dura
la terrible provatura
de sentir-se enamorat.

Sant Geroni gloriós (Senyant-se.)
dona'm la força que em manca...

(Fa quatre passos, s'acosta a la Sra. Francisca i li diu amb una veu molt dolça.)

Colominet d'ala blanca...

FRANCISCA

Què'm deies, angelet ros?

(Estrafent també la veu.)

GERONI

L'esperit es desensonya...
Geroni, no saps què et dius... (Apart.)
Deixa que miri si rius... (A Francisca)

FRANCISCA

No, que me'n dono vergonya.
Amunt, apreta, Geroni... (Apart.)
Ton amor la gana em lleva.

(Abraçant-la per les espatlles.)

FRANCISCA

Ai, ros de l'ànima meua! (Girant-se.)

GERONI

(Apart i adonant-se de l'equivocació.)
Ai, la vella del dimoni!

FRANCISCA

Ai, el vell desvergonyit! (Ap. esverada.)

GERONI

Ves el cor a què s'arrisca; (Confós.)
Vostè, senyora Francisca,
perdonarà el que li he dit.
Vestida de tal manera
amb uns vestidets tan clàs,
la vista que enllà del nas
em falla un xic i s'esvera.
Després al trobar-la aquí,
esperant dolces paraules,
com les noies de les faules
que ploren dintre el jardí...
ha fet que no se n'adoni
el meu cor d'aquest parany,
i vet-aquí tot l'engany
que demano que em perdoni.

FRANCISCA

Doncs, aquell precís moment,
que a mi vostè s'ha acostat
tenia l'enamorat
tant ficat al pensament...
que al sentí el braç que s'arrima
i les paraules de mel,
he girat els ulls al cel
i he dit: és ell que t'estima,
tan jove, tan ros, tan blanc,
tan ple de gràcia i encís,
amb aquell to de París
que m'esgarrija la sang...
M'he sentit abandonada,
m'ha vingut un tremolò...
i li demano perdó.

GERONI

Que Déu l'hagi perdonada.
I vostè, a la seva edat,
senyora reftulera,
encara pensa i espera
amb el cor aixelebrat?
Que potser no s'afigura,
que el rosset del seu minyó,
li està veient el llautó
i els quatre dits de pintura?
Que no fóra més prudent
que fes refilà el canari
o que passés el rosari
sense fer riure a la gent?
No ho sap que el peu li rellisca
i pot caure de corcoll.
Que el seu mal no vol soroll.
No ho veu, senyora Francisca?

FRANCISCA

I vostè, senyor valent,
estirat com un gall d'indi,
pensa que l'amor li brindi
la floreta del jovent?
Per festejà amunt i avall

amb una donzella pura,
ja s'ha amidat la cintura
i ja s'ha vist al mirall?
No s'ha adonat de passada,
senyô angelet bufadó,
que té pell de rosegó
i veu de canya esquerdada?
I que quan llampegui i troni,
quan el tapi el matalàs,
ella riurà sota el nas?
Que no ho veu, senyor Geroni?

GERONI

Vostè el meu honor pessiga...

FRANCISCA

I a vostè li falta un bull...

GERONI

Jo li dic que té pa a l'ull.
Jo li dic que hi té una viga.

GERONI

No ens entendriem de re ;
maliatsiga la juguesca !

FRANCISCA

Me'n vaig a pendre la fresca.

(Se'n va.)

GERONI

Senyora, als peus de vostè !
Vaja, ja has vist quin parlar,
quines coses més galdoses ;
mira les gates ronyoses
com saben esgarrapar.
Que si tinc la veu de canya,
que si un rossegó de pell,
i dir-me que sóc un vell,
pessiga com una aranya.

(Riu.)

(Entra DANIEL.)

Vina, Daniel, bon minyó,
que tenim de parlâ un xic.

DANIEL

Si, per brometes estic !
Només em faltava això !

(Apart.)

GERONI

Tu que ets un home de món,
tu que has vist i has viatjat,
i vaja, estàs enterat
i saps les dones com són,
tinc de dir-te que fa uns dies
que estic com perdut i boig ;
ella és fresca i fa molt goig,
com poques en trobaries.
Tan fina i tant bufoneta,
tan delicada i formal...

DANIEL

Què diu aquest animal ?
Li donaré per la beta !

(Apart.)

GERONI

Amb els dies que ets aquí,
has notat alguna cosa ?
T'has enterat si la Rosa
es fixaba gaire amb mi ?

DANIEL

Més d'un cop a taule es frisa,
i he vist que feia l'ullet
quan vostè amb el ganivet
tallava la llangonissa.
I si parla de no rê,
ella està boca-badada
i demostra que li agrada
la conversa de vostè.
Altres estones, el pas
de ses petjades espera,

i s'arregla de manera
que vostè li dongui el braç.
I, no fa gaire, que em deia,
amb l'ull una mica humit :
«Jo voldria per marit
»un home de bona geia,
»i un senyó fet i formal
»més bé que una criatura,
»a les dones assegura
«aquell respecte que ens val».
Això i alguna altra cosa
em fa creure deseguit
què és vostè el millor partit
que pugui plaure a la Rosa.

GERONI

Daniel, sempre t'he tingut
per un home intelligent,
però ara vaig veient
que ets intelligent i agut.
La cultura i el viatge
t'ha anat modelant aixís,
i el bon tracte de París,
t'ha fet tot un personatge.
I el teu parè, en aquest cas,
m'ompla l'ànima de joia
per estimâ aquesta noia
poso el meu cor i el meu braç.
Després em ve l'Agustí
amb la veu exagerada.

DANIEL

L'oncle Agustí sempre bada.
No l'escolti. Deixi'l dir.

GERONI

I comencem a passar
si et ve de gust donâ un volt.

DANIEL

Anem, i si vostè vol
n'acabarem de parlar.

(Se'n van per l'esquerra de l'escena. Per
la dreta entren FRANCISCA i ROSA)

FRANCISCA

I és tan modós i mirat...
Ditxosa qui amb ell es lligui.

ROSA

No sé què vol que li digui :
el trobo molt estirat.

FRANCISCA

Es correcte i és sumís
i vesteix amb elegància.

ROSA

Es dóna molta importància.
Només parla de París !

FRANCISCA

Les senyores de sa casa
al veure'l estan cofoies.

ROSA

Es mira totes les noies
com si fos el rei d'espasa.

FRANCISCA

La seva gràcia convida,
i el seu parlà és un tresor.
Jo li donaria el cor
per tota la meua vida.

ROSA

Vostè ? De debò ?

(Rient).

FRANCISCA

T'extranya ?

ROSA

Es a di, és molt natural.
(*Dissimulant i canvi de to*).

FRANCISCA

Què no és un jove formal?

ROSA

I tractat encara guanya!

FRANCISCA

I té un pentinat i un bust...

ROSA

I dú uns gecs i unes ermilles...

FRANCISCA

I un rissat a les patilles...

ROSA

Trobo que no té mal gust.

FRANCISCA

No et sembla, Rosa, que jo, si acàs faig un pensament, te de sê un jove prudent i distingit de debò?

ROSA

(Riallera).

I trobo que encara té massa anys per fer-li parella; i si no es torna vermella li diré que li convé un de ros com aixarop amb camisola de betes amb mitjons i faldilletes i amb una gorra de cop.

(Se'n va rient pel jardí).

FRANCISCA

(Seguint-la incomodada).

Rosa, què fas? Quines modes, Senyor, quanta ximpleria! res, les noies d'avui dia no poden anar ni amb rodes.

(Desapareix darrera de la Rosa).

(Entra AGUSTÍ amb ENRIC)

AGUSTÍ

Enric, això són coses molt pensades. la tartaneta que va costa avall, la vida és tota plena de frenades, cuidant molt bé la brida del cavall. I si fes cadascú lo que voldria, si fossin lliures i senyors de tot i l'entrebanc que ens posen cada dia el saltessim d'un bot, fora aleshores cosa molt planera el tení bona fama i un bon nom; la virtut és com flor de passiónera que no sap du tothom.

ENRIC

Oncle Agustí, no sé que s'afigura, ni del que diu, puc veure'n la raó; res, com si jo fos una criatura, i tingués d'allissat-me amb un sermó.

AGUSTÍ

Es perquè et veig amb una mala cara, i et veig tot ensopit i tot callat alguna forta deu passar-te'n ara, i em temo un disbarat. Tens de posar la teva vida a l'hora, desembrossar ben bé tots els camins, si un mal desig vol desbocar-se enfora has d'aguantar-lo a dins.

ENRIC

Oncle Agustí, per dir paraules fines, s'ha de posar-li gràcia i lluïment, i no sermons de monges caputxines, coses planeres, de sentit corrent...

AGUSTÍ

Això, sentit corrent, que és el que falta sota les branques d'aquest bell jardí on la flor més petita està malalta i on no escolta ningú a l'oncle Agustí. Veure amb els ulls la cosa que s'esguerra això, sentit corrent, corretgí els mals, tení bon nas, tocar de peus a terra, lliurar-se de les closques de pardals. Jo no seré res, pobre de mí; la vida me la passo tranquil en aquest repòs, sentint la niarada aixerivida, prenet la fresca i arreglant les flors; trobant que encara ets fort i encara t'aguantas, i amb poques coses se't fa l'ull content, guaità els animalets, viure les plantes, és més amable que tractà amb la gent. Llegí els meus llibres, respirà el meu aire i amb tots vosaltres compartir-me això, i encara que estones sigui rondinaire tu ja saps que us estimo de debò.

ENRIC

Oncle, no faci la veueta prima, ni em toqui el voraviu del sentiment, que aquí també ja sap que se l'estima i no li hem pres l'efecte ni un moment. però em fa mal de cap una manera de sermoneig en tot això que diu; i aquest tò de neguit i de quimera sens que hi hagi el motiu.

AGUSTÍ

El motiu? Abans, sempre tu em contaves els teus plans, les cabòries, les raons, res de la teva vida m'amagaves i coneixia com ningú el teu fons... Fa uns dies, que la cosa és diferenta, vas amb la cua baixa com un gos, la meva conversa, ja no et tenta, quan sóc amb tu, és igual que si ni hi fos. Desde que aquí va vindre la cunyada, i ara des que ha vingut el teu germà, tota la casa sembla enverinada i ningú sap on va. El Geroni, només fa que follies; la senyora Francisca, és un cap vert; i després de les nits venen els dies i em sembla que jo sol estic despert. Perquè tu que erets el puntal de casa també perdies el teu lluc tan clar, i si et parlo, em respons com aquell ase que no vol beure, i ja li pots xiular.

ENRIC

Oncle, hi ha coses en el nostre viure, que les mig sospitaves dintre teu, coses que de primer et farien riure, i després t'han posat el rostre greu. Però per què contar-les i orejar-les, si cadascú s'ho sap i ningú més, i no cures cap cosa quan ne parles i tant perdut et trobaràs després. I vostè de saber-ho, què en treuria, tenim un desnivell al cor i als anys? Els sentiments que em venen cada dia, per vostè foren sentiments estranys. Em daria consells, aquesta cosa, tot això tan menjat i tan paït, que només et serveix per fer-te nosa quan tens un desgabell a l'esperit. Es cert que passo el que vostè es temia,

perdoni'm si no vui el seu consol.
Si se m'acut alguna bogeria
jo sóc prou home i la faré tot sol.

AGUSTÍ

No hi ha remei. Hi perd el qui, cavila ;
Enric, això que em dius em sap molt greu,
però, creu-me, reposa't i vigila,
vigila pels voltants i adintre teu,
De prudència, a aquest món, mai se'n té massa
i no saps quin diable et feia esclau

(Entra en DANIEL, amb un llibre de lectura
a la mà.)

Mira, aquí tens el teu germà.

DANIEL

Què passa ?

AGUSTÍ

No res, coses de l'oncle, adeussiau.

(Agustí se'n va. L'Enric es queda capficat,
amagant-se el cap entre les mans. Després
d'una pausa llarga.)

DANIEL

Aquí ja no s'hi viu ni s'hi reposa.
Tens un posat que no em fa gens de goig !

ENRIC

Escolta. Tu l'estimes a la Rosa ? (Violent.)

DANIEL

Sé que l'oncle Geroni hi està boig.

(Fredament i amb ironia.)

ENRIC

Però, tu, tu l'estimes ?

DANIEL

Jo ?

ENRIC

Contesta.

Et prego que em contestis al moment
que no estic per cap burla ni cap festa.

DANIEL

Doncs et juro que m'és indiferent... (Silenci.)
Però es pot dir, germà, qui t'empenyia
a fer-me tal pregunta i amb un tò
que ni que m'ho expliquessis l'entendria.
ni sé si va fingit o de debò !

ENRIC

(Canviant de to.)

Veuràs, és la germana més petita
de la Teresa, confiada a mi,
i res, se m'ha forjat una sospita,
tu saps com són i el què podrien dir.
Tu, germà del marit, ella cunyada,
una mateixa casa, un bon esquè,
la meua sogra és molt exagerada,
i no hi vindria bé !

DANIEL

Una sospita !

(Rient.)

ENRIC

Sobra la rialla !

DANIEL

Perdona, Enric ; ets el germà més gran,
tens els teus drets, la meua boca calla
i pots anar dubtant i sospitant.

ENRIC

No em vinguis ara amb una llengua dura
que sembla que et fa molta coïssor.
No t'ho pensis, Enric, però procura
a encertar la sospita un xic millor.

(Entra l'oncle GERONI amb un cistell ple de
peres.)

GERONI

Ui, dos germanets que fan les cares agres ?
Els germans sempre estan com gat i gos,
que es barallin només els ventres magres !
Arri, veniu, i feu les paus tots dos.
Guaiteu-me a mi, que vaig seguint la petja
del que pugui donar-me un cor content,
així el fel no m'enverina el fetge,
i cada dia em sento més valent.
Però mireu que estic suant de veres...

(Ensenyant les peres.)

Tenen la carn de sucre i la pell d'or.

A la Rosa li agraden molt les peres,
i jo mateix les he collit a l'hort.

Qui vé amb mí ? Au, Enric ; comes plegades.

Són totes camosines on les veus.

Daniel, cuita.

DANIEL

No estic per caminades.

ENRIC

Dom, jo vaig a estirà una mica els peus.

(Se'n van Enric i Geroni. El Daniel es queda
sol en escena. Silenci d'una estoneta.)

(Entra la ROSA que du unes flors per arreglar-ne
un ram ; la Rosa va cantussejant una cançoneta.
El Daniel i la Rosa es fan un paper indiferent,
però com si l'un sentís una certa incomoditat
al trobar-se sol amb l'altre i no sabessin tots ple-
gats gaires coses per dir-se.)

ROSA

Daniel ? Tot solet ? (Arreglant les flors.)

DANIEL

Passant l'estona ;
aquí un hom s'ensopeix sense remei.

(Amb indiferència. Pausa.)

ROSA

Vaja !

DANIEL

Del viure en prens allò que et dóna,
no pas el que et faria més servei ;
que si la tarda és bona per distreure,
i que tens un llibre entre les mans,
doncs, què hi farem ? Ens posarem a seure,
i aprofitar la tarda i el descans.
Què voldries fè aquesta i l'altra cosa,
que et bull un munt d'engúnies dintre teu,
i estàs lligat de mans ? Doncs, bé, reposa,
i alabat siga Déu ! (Pausa.)

ROSA

Si, sempre el to de la manyagueria,
i l'ensopit, i el trist, i el desmenjat ;
qualsevol que et vegés, no pensaria
que tens el cor tan ben galantejat,
i que l'aigua que beus no t'és prou bona
ni a mitja sola t'hi ha arribat ningú,
que ets el rei de la casa, i que una dona
està folla per tu !

DANIEL

No crec haver-te ofès, ni de paraula,
ni sols de pensament, perquè tu a mi
em vinguis amb les burles d'una falla,
que ja no se't tindria d'acudí.
Cuida't d'allò que pugui fer-te nosa,
i no em guaitis si sóc vermell o blau ;
fes el teu fet, però jo et prego, Rosa,
que a mi em deixis en pau !

ROSA

I tant el que he parlat et contraria?

(Mig rient.)

Per quatre parauletes innocents
t'agafa aquest rampell i malaltia?
I, quin geni que tens!
Estàs garfit? Doncs pren matafaluga,
o bé pren tilla que t'apagui els focs;
mal fa qui per tu parla i es belluga,
senyor «mira no'm tocs».

DANIEL

(Rient tendre.)

No t'enrignis ni gastis la saliva,
Si el que t'he dit et cou,
a mi el somriure fals, el cor em tiva,
i d'aquestes misèries ja en tinc prou.

(Canvi de to.)

Rosa, si no saps bé de què enraones,
pensa que amb aquest to de gallaret,
aquí fas mal a més de dos persones,
i a fer-ho, no hi tens dret!

ROSA

Que faig mal? Si la teva enamorada,
avui mateix m'ha parlat molt de tu,
d'allò que en el teu rostre més li agrada,
del teu parlar tant ferm i tant segü.

DANIEL

Que t'ha parlat de mi? Però, que ets boja?
Vols dir que no has perdut l'enteniment?

ROSA

Si, m'ha parlat de tu, i s'ha tornat roja
i ha dit que t'estimava follament.

DANIEL

Que m'estimava? Però, criatura,
que vé a sè aquest bullit endemoniat?

ROSA

No és cap bullit. Es cosa prou segura.

DANIEL

Però acabem, qui és que t'ha parlat?

ROSA

La senyora Francisca! La qui es queixa,
la que per tu deu sospirar i patir.

DANIEL

La senyora Francisca?

(Com si caigués d'un niu.)

ROSA

La mateixa!

Doncs, qui et pensaves que volia dir?

(Maliciosa.)

*(Al moment que la Rosa ha dit aquestes paraules,
Entra TERESA. Daniel, continua llegint i la
Rosa arreglant les flors.)*

TERESA

Esteu parlant? A tu et cercava, Rosa.
Silenciosos? Que són imprudent?

ROSA

Ai, no, t'ho creguis. No fas gens de nosa.
Parlàvem d'una cosa indiferent.

DANIEL

Mentre no vinguis amb brogit i fressa.

(Amable.)

TERESA

Que tens algun treball?

DANIEL

Estic llegint això que m'interessa
i voldria trobar-me al cap d'avall.

TERESA

Llegeix, llegeix.

ROSA

I què se t'oferia?

TERESA

Només si havies enllestit les flors?

ROSA

Per fè un ram saps que en passo bona via,
com que m'agrada, no m'hi cal repòs. *(Pausa.)*

TERESA

Escolta: penses allargar l'estada
entre nosaltres?

ROSA

I per què m'ho dius?

TERESA

La nostra mare està molt delicada.
Es queixa de que tu ja no li escrius. *(Pausa.)*

ROSA

Sí, és allò, que un no hi pensa i el temps vola.

TERESA

Que has rebut carta d'ella?
Un full només...

ROSA

I què diu?

TERESA

El de sempre. Que està sola,
i que t'enyora cada dia més.

ROSA

De lo que a mí em convé poc se'n adona!

TERESA

Tu no et fas càrrec d'ella. Sou iguals.

ROSA

Pensar que haig d'encauar-me a Barcelona
i em venen tots els mals!

(Pausa.)

Aquí no em dol matar-hi forces dies,
respiro més contenta, estic millor;
allà m'ofeguen de tafaneries,
i d'un encongiment embafador.
I costen d'esmunyir-se les setmanes;
aquí dalt, un s'alegra i es distreu.
Jo, d'anar-me'n, per ara no en tinc ganes,
si és que vosaltres no em traieu.

TERESA

I qui parla d'això?

ROSA

No és meravella!
Sembla potser que faci nosa a algú?

TERESA

És la mare, és la mare que està vella,
i tu, Rosa, només penses per tu.

ROSA

Sort que jo els mals me els sé tirà a l'esquena,
o sinó em costaria massa plors...

TERESA

Tota la vida tens de sè una nena!

ROSA

(Agafant les flors per anar-se'n.)

Sí, sí! Una nena!... Vaig a dur les flors.

TERESA

Déu meu, Déu meu, i quina criatura!
I vés amb cor i amb bona voluntat!

(Pausa).

I tu, què? Com te va aquesta lectura?

(A Daniel).

I, què tens, tant callat?

(Daniel tanca el llibre i s'acosta a Teresa).

DANIEL

No sé què passa, però cada dia
et veig caiguda amb un posat de plò;
El meu germà no sé de què es malfia,
i a tot-hora m'engega el mateix sò.
L'Enric amb aquest aire m'aclapara,
guaita sorrut, o em ve a parlar després
d'aquesta, que no veig amb vista clara
si és un cap vert o alguna cosa més.

TERESA

Doncs, mira, des que tu ets aquí a la vora
jo no m'hi trobo amb aquell cor tant sol;
si veus a estones el meu ull que plora,
el teu parlar m'hi sap donar corçol.
El primer dia estava neguitosa,
el despit em cenyia com un gel.
Aquella engúnia dintre meu s'es fosa
trobant les gràcies del germà fidel.
Encar que es va agreuint la malaltia,
i vora nostre hi ha una llum que mor,
l'Enric va fent-se enreia cada dia
i això m'escalfa el voravert del cor!

DANIEL

Jo sempre t'he volgut, pobre Teresa;
i ara que aquí m'hi trobo novament,
i la teva desgràcia tinc apresa,
se'm va enfortint per dintre un pensament.
Mira, escolta'm, Teresa: de vegades,
quan he viscut tot sol, allà tant lluny,
quan tens aquelles vetilles desvetllades
que et roda el cap i que la són s'esmuny,
m'havia imaginat fê alguna cosa
que es sortís d'aquest viure tant mesquí,
d'aquesta jassa on el covart reposa
i allí on l'enveja va engolint verí.
Volia fê una cosa bella i rara
Anà amb els homes amb el pit desnú,
i no guaità el perill, donar la cara,
sacrificar la vida per algú!

TERESA

Sí, però, diga'm, amb això, què hi guanyes?
I aquests somnis i tot aquest brigit...
Ve se li acuden coses prou estranyes
al meu germà petit!
Em penso que la nostra malaltia,
també a tu, Daniel, s'ha encomanat;
mai t'havia sentit com aquest dia
un parlar tan encès i aixelabrat.

DANIEL

Teresa, no m'entens, o és que fingeixes;
vui dir que nostra casa, aquest jardí,
aquestes hores tristes que pateixes,
i el teu duptar que m'has contat a mí,
i l'encongrir-se dins d'aquesta flaire...
Jo havia somniat un aire pur,
i aquí hi ha una misèria dins de l'aire
com si obeís a algun secret conjur!
Aquesta casa, el teu marit, tot pesa,
serveix per fer migrà i emmuseir,
i el meu cor a tal vida no s'hi avesa,
No comprens què vui dir?

TERESA

Pot ser la casa és trista i és deserta
pot ser l'engúnia massa s'hi entillé?

Hi ha passat un mal vent. És cosa certa,
però és la casa nostra. Què hi vols fê?

DANIEL

Però, tu, tant aguda i tu tant fina
que sempre m'has llegit els pensaments,
que el teu esguard les ombres endavina,
encara no m'enténs?
Que el Daniel, que et parla i ara et mira,
amb aquesta mirada tremolant
i el llavi que delira,
ja no és per tu, Teresa, aquell infant.
No veus com dintre em bull una baralla,
no veus el rostre que no pot fingir,
i no veus que la llengua se m'encalla
i que no ho goso a dir?
I que em fa mal aquesta pell encesa,
perquè em fibla i em cou el sentiment,
que jo t'estimo de debò, Teresa,
t'estimo bojament...

(Pausa. El Daniel rendit d'emoció s'a-
maga el cap entre les mans. Ella sospi-
rant amb molta pena).

TERESA

Però, què dius, senyô? quina figura,
de neguit se m'escampa sobre el front;
per què parlaves, pobre criatura?
poc saps encara els meus torments què són!
Per què t'he deixat creure una mentida?
i com és que el perill no se'n acut?
Sense volguer-ho, t'he desfet la vida;
pobre Daniel, si jo ho hagués sabut!

DANIEL

O, no vagis a fer la dona forta,
ara no em guaitis com l'infant petit,
no vulguis treure una virtut que és morta,
que no l'estimes gens al teu marit!

TERESA

I què saps tu, que tens la llengua bona,
per fê i desfê i per encongrir-me el tò,
que en saps de les entranyes d'una dona,
tu, pobre infant, què en saps de tot això?
Amb el desig que tens de dar la vida,
i fondre't en un món sense sentit,
no pots comprendre i abastà la mida
de l'amor que la dona té al marit.
No has vist el meu plorar que s'escolava,
no m'has sentit el llavi sanglotant,
i aleshores ton cor no endavinava
que era la por de perdre'l un instant.
Que la meua germana em feia nosa
perquè parlava massa estona amb ell,
que espiava les passes de la Rosa
i que li hauria entrat dintre la pell.
I a la nit, quan tot calla i tot ressona,
i jo el sento com dorm al meu costat,
la por de que me'l prengui una altra dona
m'esgarrinxa el cervell esperitat?

DANIEL

Pobre Teresa!

TERESA

I tu, germà, tu pobre;
pobre germà petit, dignes per què
en el moment que l'esperit se t'obre
ens hem fet aquest mal sense volé!
Tu creus que al món només hi ha valentia,
en el que surt de mida i surt d'espai,
i no saps que és l'esforç de cada dia
tot procurant que no s'aturi mai?
L'amor per tu són les fornades plenes,
és aquell gran abrandament del foc,
i no saps el rosari de les penes,
ni aquell caliu que crema poc a poc.
No saps el gust que té la malaltia,

ni el caure, ni el repòs del caminà,
ni la punteta de la gelosia,
que ens enforteix el gust de nostre pa.
Aquell home que un dia ens amoixava
i un dia del costat se'ns va esmunyir,
i esverat a la vora ens retornava
sense saber què dir.
Aquella estona de l'encís que et tiva,
aquella estona, que l'amor se'n va,
i aquella estona que l'amor arriba,
i aquella estona tèbia del plorà.
Totes aquestes sensacions estranyes
i el revifar-se allò que creies mort
et va fent com un niu a les entranyes
que et sembla que és el coixinet del cor.
I si te'l volen pendre, si et malfies,
d'algué que tens davant,
quan cremes de neguits i gelosies,
creu-me que al món no hi ha un neguit més
[gran.

DANIEL

I el meu patir, Teresa, que s'acaba?
Què puc comprar la meua pau, amb or!
Tu podies pensar que t'estimava,
i has jugat una mica amb el meu cor.

TERESA

Jo també t'estimava, com els dies
en que eres espigat i jovenet;
quan les coses del viure presenties
i se't obria el seny poc a poc.
Has sigut sempre aquell germà; més, ara,
que ja ets un home gran
i ja tens sec d'angúnia a flor de cara;
jo no hi he vist res més que aquell infant.
Aquell infant grandet que ja sabia
les coses de la pena i del conçol
i que venia a fer-me companyia
ara que estic en un camí de dol.
Potser he sigut massa lleugera,
i els gelosos antulls
han amagat les ombres del darrera,
potser la pena m'ha cegat els ulls.

DANIEL

No, perdona'm Teresa; jo devia
tancà el meu llavi i amagar el fel;
demà començarà una nova via.
lluny de vosaltres...

TERESA

Pobre Daniel!

(El Daniel li agafa la mà i li besa amb respecte i desapareix sense dir res. La Teresa es queda un moment sola i es du el mocador als ulls. Des seguida sortirà l'oncle Agustí).

Que no han sigut les meves passes dretes?
Senyor, Déu meu, per què no ho he comprès?
Pobre germà!

(Sobtada al veure l'oncle Agustí, s'aixuga els ulls).

AGUSTÍ

Teresa?... Llagrimetes?...

TERESA

No és res, oncle; no és res.

(Fingint una rialla. Fuig sense saber què dir).

AGUSTÍ

Ja tenim la festa armada,
diuen que som al ball i hem de ballar,
i si comença la tamborinada,
no sé quin Sant del cel ho adobarà!

TELÓ

ACTE TERCER

La mateixa decoració dels actes anteriors

(La SRA. FRANCISCA i DANIEL)

DANIEL

(Parlant sol sense veure a la senyora Francisca).

Tota la nit la són fugia,
el cor botava esparverat
i la vergonya m'atuïa
d'haver sigut tant enganyat.

FRANCISCA

Està tot sol! Hores divines
per escoltar-lo dolçament;
parla d'amor i coses fines,
té un rostre d'àngel que m'encén.

DANIEL

Mentre la fúria no fou dita,
mentre la boca no cridà
la seva mà, fina i petita,
tenia dintre de la mà.

FRANCISCA

La mà i el cor, sens fi ni treva
tot t'ho daré, reiet del cel.
No tinguis por, rateta meua,
no tinguis por, que et sóc fidel.

DANIEL

Ella l'amor no endavinava?
era el silenci el seu conçol,
i es retenia i es donava
com un infant que vol i dol?

FRANCISCA

O, si, el silenci! Això t'esvera?
El sentiment mig amagat!
Que t'has cregut que una soltera
pot tenir masa llibertat?

DANIEL

Mes quan la meua veu feria
la seva orella brutalment
quan el seu rostre s'enrogia
de la nuesa del moment,
sortí la bèstia que retarda
fins a mai més el goig fragant,
va sortir l'ànima covarda
pel què faran i el què diran.

FRANCISCA

És clar que sí! Si tu voldries
matar-ho tot i semblar boig.
No veus que aquestes ximpleries
a mi no em feien gens de goig?

DANIEL

Aquella dona que no es priva
de la pau morta del seu llit
i amaga tota gràcia viva
amb el fantasma del marit!

FRANCISCA

El sagrament del matrimoni
potser no el trobes del teu gust;
Jesús, Sant Pau i Sant Antoni,
i Santa Bàrbara i Sant Just!

DANIEL

(Adonant-se d'ella).

Senyora... Vostè per aquí?
Què són els Sants que nombrava?

FRANCISCA

Res, Daniel, és que resava

(Confosa).

l'oració del dematí.
Jo tinc aquesta costum
i em trobo a les meves glòries
repetint jaculatories
amb bon aire i bona llum.

DANIEL

Sentint cantar la granota...

FRANCISCA

I el rossinyol de l'Anil...

DANIEL

Vostè sempre tant devota.

FRANCISCA

Vostè sempre tant gentil...

DANIEL

Es agradable l'airet.

FRANCISCA

Sí, l'airet i les troballes...

Ai, Francisca; per què calles?

(Apart).

Díga-li poc a poquet!

DANIEL

I vostè, que ja ha esmorzat?

FRANCISCA

Quina pregunta més lletja! (Apart.)

Ai, no, Daniel. El meu metge, (Alt.)
avui no m'ha pas deixat.

DANIEL

I quí és aquest senyor
que tant malament la tracta?

FRANCISCA

Amb ell havem fet un pacte
delicat i encisador.

El meu metge és un infant
cabell ros i galta fina,
aletes de purpurina,
molt trapacè i molt galant,
i et fereix amb la sageta
que sempre sol tení apunt
i que et fa anà avall i amunt
una fina escalforeta.
És com un encís de bruixa,
com una mena de jou,
i et deixen el cor més tou
que si fos una maduixa.
És aquell dolç llanguiment
que als nervis se'ns encomana...

DANIEL

Vol dir que ha perdut la gana
de mal d'enamorament?
Però, vostè és molt de vida
i el ventrell no s'hi conforma!

FRANCISCA

Ai! Dígu'm-ho amb una forma
que sigui més distingida!
Com fingeix, el meu tresor!

(Apart).

DANIEL

La broma ja dura massa!

(Apart).

FRANCISCA

I a vostè, que no li passa
tot això dintre del cor?

DANIEL

No em fa ni calor ni fret.

FRANCISCA

Que menteixi no m'agrada.

DANIEL

Quina vella més tronada!

(Apart).

FRANCISCA

Com dissimula, pobret!

(Apart).

Però, és sincer el que diu!
És de debò, que ara em parla?

DANIEL

Jo no voldria enganyar-la,
però l'amor no em sonriu.

FRANCISCA

Però, si, tregui's el pes,
llevi's les terribles noses,
jo em faig càrrec de les coses,
i no s'estigui de res.

DANIEL

Per trobà amb això consol,
és molt gran la malaltia;
com vostè no m'entendria,
li prego que em deixi sol.

FRANCISCA

Jo em creia que el cor ferit,
per dir-ho li falta espera,
deu sè una moda estrangera
i un obrar molt distingit...

(Anant-se'n).

Pobre minyó; la seva timidesa
li priva d'explicar-me el sentiment!
D'això se'n diu un tracte de puresa!
D'això se'n diu un home intelligent!
Vol estar sol, els ulls de l'estimada
li enlluernen els seus i el fan patir.
Quina ànima més noble i recatada!
Tant que m'estima i no m'ho gosa dir!
(Se'n va).

DANIEL

I per damunt del teu desfici,
aguanta hores per tancar.
Sort que s'acaba el sacrifici;
Avui la casa he de deixar.
Avui fineix aquesta guerra
i aquest camí tot ple d'abrulls,
hi ha moltes dones a la terra,
i tinc molts anys davant dels ulls!
Pobre Teresa, criatura,
que vas florí els meus anys primers,
si el teu record encara em dura
ja t'he perdut per sempre més!
Tota la nit per tu patia,
per tu i per mí, i pel meu engany...
Ara, què hi tinc davant la via?
Qui em contarà el meu averany?
Però el matí i la llum serena,
al front m'han dut el clar repòs,
minvant la nit, minva la pena,
s'aixeca el cap, s'aguanta el cos.
El vell hivern cobreix de gebra
lo que l'estiu ha escalfet...
Si dins l'amor hi ha la tenebra,
la llum tremola dins l'oblit!

(Pausa llarga. Se senten passos.)

L'altra parella qui s'acosta,
jo vui saber de quin mal mor,
i la pregunta i la resposta,
i tot allò que els cremi el cor.

(S'amaga darrera els arbres del jardí.)

(Entren ROSA i ENRIC)

ROSA

Enric, tant dematí de caminada?
Mira, ja hem arribat, i ara què vols?

(*Enric se la guaita somrient sense dir res.*)

Ai, estic tota acalorada! (Pausa.)
No dius que hem de parlar? Doncs ja estem
[sols.]

Fa dos dies, Enric que una te'n passa;
no ho sé... Vas molt callat...
El viure aquí veig que no us prova massa,
tots gasteu una mena de posat...
I la Teresa, el Daniel... Creuria
que tu els segueixes pel mateix camí
i que aviat aquesta malaltia,
ha d'ensopir-me a mi.

ENRIC

Es cert, Rosa, i et dic que no t'enganyes,
la malaltia que jo tinc és greu;
passen aquí unes coses molt estranyes,
com si ens deixessin de la mà de Déu!
Fa dies, de d'ençà que tu ets vinguda,
que em va sortir un... no res, a dins del pit...
què et diré? com, una herba tan menuda,
que no té suc ni bruc ni cap sentit;
i un ni és pren el treball de fer-la enfora,
perquè no du perill a cap moment,
i es complau en mirar-la, i tot, que a l'hora
et dóna un cert contentament.
Però, és traidora l'herba i s'enverina,
i engega una arrel fonda i és tan gran,
i quan un la malícia li endevina,
ni amb trenta braços te l'arrencaran.
Va sé una passió fina, lleugera,
que els ulls omplia d'una dolça llum,
que hom tornava a la vida joganera,
i que m'enllepolia amb el perfum;
després se m'ha virat esquerpa i dura,
la seva olor ja m'ofegava el pit,
em governa com a una criatura,
i m'estira crudel de dia i nit.
M'ha fet perdre el repòs de l'ombra bona,
que et guia el seny i que et té el cor segü,
i aquell respecte per la meua dona,
i aquell respecte que et deuria a tu.
I l'amistat que el meu germà em tenia;
tot el meu viure a la passió he donat
fins a vestir-me amb vel d'hipocresia,
traint la veritat.

ROSA

Però, per què et condenes de tal cosa?
Enric, què et passa? Que Déu te faci bo!
Que sóc un capellà o que sóc la Rosa?
Es que hi tinc res a veure amb tot això?

ENRIC

Però tu ets tan dolenta, o tan lleugera,
que goses riure i contestar-me aixís,
quan el meu cor en una trista espera
voldria el plo dins del teu ull sumís.
«Que no hi tens res a veure?» Es que somnies
o et burles de la nafra quan me cou?
No t'fa pò, lo que has fet tots aquests dies?
No veus que ja en tinc prou?
(*L'agafa per a besar-la. Ella el rebutja violentament, amb els ulls plorosos. Ell, abaixa el cap. Silenci.*)

ROSA

Veig que una llum molt fina va apagant-se,
mai com avui em sento defallí...
Es un mareig i és una esfarrifança...
Enric, Enric... Què t'has pensat de mi?
(Pausa.)

Aquell desencongi la tumidesa,
a vora teu veure estrafè el posat,
aquell viure tranquil, i la franquesa
que ens donava la nostra llibertat.
I l'aire del jardí que ens encomana
el goig del niu i el tremolar del llot,

sentir-me vora teu, mig com germana,
mig com amiga, reposant del tot.
mirà amb vosaltres la claror d'uns dies
que no em donaven gemegor del pit...
i pensava que mai arribaries
a dir-me aquestes coses que m'has dit. (Pausa.)
I jo he collit la rosa
sens veure que una punxa em va clavar,
i distreta, he jugat amb una cosa
que no s'hi deu jugar.
M'he trobat tan contenta entre vosaltres
que reia esbojarrada sense fi,
sense contar que feia mal als altres
i em feia mal a mi.
Però tu mig ho veies i ho sabies,
què t'hi obligava el seny i la raó;
i aquesta cosa que de mi volies,
és una cosa que no té perdó.

ENRIC

No hi ha seny, ni raó, ni bèstia nada,
ni paraules ni penes de l'infern,
que aturin un moment la torrentada
de la sang, quan te va sense govern.
Jo per besar-te els llavis, donaria,
quan sento aquest imperi dintre meu,
tot el que pugui tindre en més valia,
la meua vida i el perdó de Déu.
I si estava segü que aquesta força
en tu creixia sens saber-ne el com...
La meua voluntat deixava torce
oblidant els meus deures amb tothom.

ROSA

Si, Enric, tu tens raó, he sigut lleugera,
però, qui resisteix aquells moments
quan la paraula dolça és qui t'espera
i et va teixint un cel de pensaments?
Després que pel voltant la vida és dura
quan als teus ulls no lluiria l'or,
i t'han tractat com a criatura
i no temis cap esplai del cor;
veure que tot d'un cop tomba l'estrella,
i que sents la paraula d'un amic
que et deia gràcies i et sentia bella
i et va desfent de l'enuig antic?
Creus que hi hagi en el món persona nada
que no vulgui mirà aquest dolç espill;
que no li plagui ésser afalagada
sino comprèn la força del perill?
I jo no sé ben bé si el coneixia
aquest perill. Trobava molt estrany
els canvis que tu feies cada dia,
però era dolç tenir-te per company;
sentí el meu front voltat de boires blaves,
sentí el cor mig distret i tremolant,
i compendre que em veies i em parlaves
com a una dona gran.
Ara la sang per tot arreu traspua
i d'estar sola al teu costat tinc por,
ara que he vist un tros de vida nua
m'ha capgirat un vent d'esgarrifor...
I avui mateix aquesta dolça calma
jo deixaré, mal que m'hi costi el plò,
que si venint aquí us he pres la calma,
torni la calma quan me'n vagi jo.

ENRIC

Tu vols deixar-nos, pobra criatura.
I jo sens esma t'aniré seguint
amb el record i el foc que dura i dura
i que tarda d'anar-se esmortuint...
Amb aquest foc jugava nit i dia,
me'l passava pels llavis i les dents,
l'aguantava en el pit i no sentia
que em cremaves el cos i els pensaments.
Jo per a aquest joc estrany et feia bona,
que no temies el pecat ni el pes;

jo m'he pensat que era'ts una altra dona,
perdona'm, Rosa, si t'he mal comprès
El vell m'ho deia prou : — Enric, vigila. —
El vell m'ho deia i no n'he fet cabal!

ROSA

Deixa'm, Enric. Deixa'm estar tranquilla.

ENRIC

Perdona'm, Rosa, si t'he fet molt mal.

(L'Enric s'en va.)

ROSA

Es bell senti que el cor se t'abandona,
però, qui sap on va a parà el camí,
on va la pedra que ha llençat la fona,
i tu, Enric, què en volies fer de mi?
Ai, qui detura el peu que s'esllavissa
quan el vermell avergonyit es fon?
Ai, Rosa, pobra rosa de verdissa
ets massa feble per anar pel món.
I tu, germana meva, que et malfies,
que en les paraules m'hi posaves fel,
ara comprenc les teves gelosies,
pobra Teresa, t'he sigut cruel.
Ell em mirava i em galantejava,
i ella patia i ho sabia tot,
veia que el riu estret que ens separava
el podríem saltar només d'un bot.
I ella es creia que jo, que la germana,
no em miraria de robar-li el goig,
que de cervell era lleugera i vana,
que era un cavall esbalotat i boig.
Ara em veuràs com sóc, si és que m'espies,
veuràs que encara et pots fiar de mi.
Pobra Teresa, tu no em coneixies;
perdona'm ara, si t'he fet patí.

(Surt en DANIEL del seu amagatall.)

Daniel, què hi fas aquí?

DANIEL

No te m'esveris :

he sentit la conversa aquí amagat,
i perquè te'n enteris
estic molt satisfet d'havè escoltat.
Lo que l'Enric et deia amb veu encesa,
el parlament que tu li has fet tan fi,
i ara tot el sermó de la Teresa.

ROSA

Però això és una infàmia!

DANIEL

Potser sí.

Es infàmia, si vols, o covardia,
si vols, està ben fet o està mal fet,
però, com que saber-ho em convenia
he volgut espià el vostre secret.

ROSA

No et tenia, Daniel, per cosa bona,
et tenia per fred i per tivat,
però no creia jo que amb una dona,
fessis aquest paper tant rebaixat.

DANIEL

Ja m'agrada que amb força m'enraonis,
encar que sigui amarga la conço,
fins et demanaria que em perdonis,
que crec que estàs molt plena de raó.
I escolta'm ara aquesta lletania,
perquè no em facis més retret:
si m'he ficat en lo que no em calia,
en paga vaig a dir-te el meu secret.

ROSA

Tens una ànima inflada i molt espessa
i has de manar-me així, per lo que es veu?
El teu secret a mi no m'interessa.

DANIEL

Però a mi sí que m'interessa; seu.

DANIEL

(La Rosa, meravellada del to imperatiu de les
paraules del Daniel, s'assenta, i ell, dret, al
seu costat, diu :

Doncs, vet-aquí, que vaig arribà un dia
a aquesta casa alegre i encantat,
hi havia uns vells tocats de bogeria,
una vella que feia pietat,
una dona gelosa, afadigada,
un marit al seus planys no molt despert
i una donzella molt aixelabrada
que em va semblà un cap verd.
El marit embestia la donzella,
i la mullè se me'n queixava a mi,
mirava amb una mira clara i bella
que l'amor mig ocult rejoiní.
Jo tenia el meu cap ple de cabòries
i fantasies de turment i enyor,
i el sentit capgirat per les històries
que parlaven dels misteris de l'amor.
I al veure aquella esposa abandonada,
vaig pensar si tindria força i puny
per endur-me-la a dins d'una abraçada
i venerar-la en un país molt lluny.
I quan la meva passió li deia,
em parlava aleshores del marit,
d'aquella flama del meu cor se'n reia
i m'amoixava com un nen petit.
Desesperat, jo dic d'abandonar-la,
i de fugir les trampes i els paranys,
i ella amorosa i commoguda em parla
de l'amistat dels nostres primers anys.
Penso aleshores que la joveneta,
aquella que envestia el marit foll
no seria de tan màniga estreta
i la veuria caure de corcoll.
Però, la noia és una criatura
totes gràcies unides i frescor
que tremolant com una verge pura,
rebutja els afalacs del seductor.
Això és el fet i no has patit gran cosa;
la meva llarga història ja finí,
i ara no sé si compendries, Rosa,
que tot això vol dir:
que ni al cistell la fruita és prou segura,
que hi ha fetes que veus i no les creus,
i que amb aquest diable d'aventures
he sigut enganyat de cap a peus.
I encar que no ho prediquin a la trona,
ni en parlin les sentències de cap Sant,
no hi ha cosa més falsa que una dona,
ni bèstia al món que dissimuli tant.

ROSA

(Mirant-se'l, somrient.)

I tu, l'home que en l'aire feies via
com un estel de paper fi,
se t'ha acudit aquesta fantasia
i has estimat així.
I has patit de debò?

DANIEL

Com si una llosa
m'apretés aquest cor de dia i nit.

ROSA

I ara, què fas?

DANIEL

Què vols que faci, Rosa?
Abandonar la casa desseguit.

ROSA

Res, em pensava que en l'amor volies
lo que la pau i el benestà et dongués,
que amb la teva promesa, triaries
la bossa dels diners.
Que en el teu cor hi havia un xic d'esquerdes

i que volies caminar segú,
i havent-ne fet de seques i de verdes
sols pensaves en tu.
I des del teu barret fins a les botes
hi trobava aquell aire fastigós
d'un egoista que li ponen totes
i és incapaç d'un acte generós.
I tota aquesta història divertida
mai de tu me l'hauria imaginat.

DANIEL

Això és poca experiència de la vida;
l'un a l'altre ens havíem enganyat.
(Pausa.) I que t'hagi escoltat la veu secreta
encara et dol a dintre teu?

ROSA

Em sembla que no és pas cosa ben feta
però ja no em sap greu.
Ja has vist el teu germà?

DANIEL

Ja feia dies
que jo ho sabia.

ROSA

Si? De veritat?

DANIEL

Com que em pensava que també ho sabies
procurava tenir-ho ben callat.

ROSA

Em faria sortir el coló a la galta
la idea baixa que has tingut de mí.

DANIEL

No crec que fos més baixa ni més alta,
la que de mí fins ara vas tenir.

(La Rosa agafa una rosa i fa un crit i es duu
un dit a la boca, Daniel li agafa la mà.)

Que t'has punxat? Només una vegada
t'havia pres la mà... Era molt petit.
No sé com vaig tirar-te una pedrada
i et vaig fè molta sang en aquest dit. (Pausa.)
Ha varia la teva mà una mica,
ara és més agradosa de tocà;
ara tens una mà fina i bonica... (Pausa.)
Et felicito, per la teva mà.

ROSA

(Somriu. Pausa.)

I avui te'n vas?

DANIEL

Ahir, per dalt, li deia
a la Teresa, i no estaria bé.
Si ara jo em quedava i me'n distreia?
(Pausa.)

I tu també te'n vas avui?

ROSA

També.

DANIEL

Escolta.

ROSA

Digues.

DANIEL

I que no seria
millor el quedar-nos?

ROSA

I ara se t'acut?

DANIEL

Tu em parlaries, i jo et parlaria
de tot aquest engany que havem tingut.

ROSA

Si et sembla a tu?

DANIEL

I a tu?

ROSA

A mí ja m'agrada.

DANIEL

I a n'ells els hi direm que ens repensem.

ROSA

Que hi volem acabar la temporada.

(Rient).

TERESA

Així, ens quedarem?

ROSA

Ens quedarem!

(Se'n van).

Surt l'oncle AGUSTÍ, que els ha estat espiant

AGUSTÍ

Canvien els joves com el temps i l'aire.
L'amor comença quan l'amor finí.
«Sublims cupidusquae», bona flaire!
Això el famós Horaci ja ho va di.
Silenci, la parella és molt bonica,
altre parella ronda per aquests volts;
la cosa es va arreglant de mica en mica.
Calla, calla, Agustí. Deixem-los sols!

(Entren ENRIC i TERESA)

TERESA

(Molt seca).

Escolta, Enric, encara que em faci pena
t'he de dir que el Daniel avui se'n va.
Ahir va haver-hi una enutjosa escena.
No te n'ha dit pas res, el teu germà?

ENRIC

Està molt bé, d'una mateixa cosa,
jo dec assabentar-te desseguit:
aquest matí se n'anirà la Rosa,
Suposo que ella encara no t'ho ha dit.

TERESA

I ara veure'm que si la Rosa es lleva
i et diu a tu que sí i a mí que no,
si se'n va, no se'n va per culpa meva,
i d'això deus donar-me la raó.

ENRIC

I si el Daniel a tu t'ho deia,
i a mí no se m'acosta mort ni viu,
i tot amb tu s'hò feia i s'hò desfeia...
de que se'n vagi li hauràs dat motiu.

TERESA

Li he dat motiu, però d'altra manera.
No com suposo que t'hi hauràs donat.

ENRIC

El teu aire em fereix i em desespera.
Aquesta gelosia s'ha acabat.

(Teresa plora. Silenci enutjós).

(Entra l'oncle AGUSTÍ)

AGUSTÍ

Vaja, vaja, no fem el ploramiques!

ENRIC

Això que hem passa és prou mortificant!

(Agustí ensenya al Daniel i la Rosa, que se suposa que estan enllà del jardí).

AGUSTÍ

Mireu quines figures més boniques.

El Daniel i la Rosa no se'n van.

No, no. No és l'Agustí que us enraona.

No vinc ara amb romanços ni embolics, el Daniel i la Rosa hi ha una estona que s'han fet molt amics.

Res, són coses que passen a la vida.

Són molt amics, veureu, però, després.

quan la boira' estarà ben aclarida

encara ho seran més.

ENRIC

Ell i la Rosa?

TERESA

Ho sents? Ell i la Rosa?

ENRIC

És veritat. És ell el que hi té dret.

Vaja, Teresa, prou plorà, i reposa en el meu braç.

TERESA

En el teu cor tant fret.

AGUSTÍ

Rosa! Daniel!

ROSA

Què voleu, i qui ens crida?

DANIEL

(Entrant amb Rosa.)

Jo som aquí.

AGUSTÍ

Doncs, sí ja sou aquí, enllestirem la cosa desseguida que sembla que hi ha punts per a aclarir.

ENRIC

(A Daniel.)

La Teresa m'ha dit que te'n anaves.

TERESA

(A Rosa.)

L'Enric em deia que te'n vas avui.

AGUSTÍ

Les boires negres se ens tornaven blaves i deien si ara vui, ara no vui.

No és així?

(A Daniel.)

DANIEL

És així, l'oncle ho encerta.

Vaig dir que us deixaria, és veritat, per repensar-m'hi tinc la porta oberta...

ROSA

I, res, s'hi ha repensat.

I jo, també. La cosa no és estranya.

AGUSTÍ

I el que lences un dia, ara ho reculls.

DANIEL

Això mateix. Al món tothom s'enganya.

ROSA

Fins que la vena se te'n va dels ulls.

ENRIC

Amb tot lo dit no sé què pot haver-hi;

ens volta un neguiteix tant insegü...

Vols explicar-me tot aquest misteri?

(A Daniel.)

DANIEL

Vols explicar-me'l, tú?

Enric, tu i jo fugiem les mirades,

perquè tu i jo cercaven dos camins;

nostre dues empreses esguerrades,

ara ens trobem amb la vergonya a dins.

Des de que sóc aquí, paraules fredes

i punxes que amagava el compliment,

espiant-nos darrera les arbredes

i pensant l'un de l'altre malament.

No hem tingut pit per veure'ns cara a cara,

potser la covardia ha estat millò,

més val, Enric, que tot ho aclarim ara,

que hem arribat un xic a la raó.

I ara si m'enraones

i si et parlo, no ens cegui cap verí,

perquè parlem davant d'unes persones

que es podrien queixar de tú i de mí.

ENRIC

Vols dir que tu t'acuses a les bones.

DANIEL

M'acuso d'un desig igual que el teu...

I, veus, Enric, ens han salvat les dones.

AGUSTÍ

I el mal que heu patit no és gaire greu.

ENRIC

No esventaré les cendres d'una brasa que no podria dir-me si s'ha mort.

AGUSTÍ

Que cadascú es renti la roba a casa

i cadascú que s'apadassi el cor.

Per ara ja heu dit prou que no cal corre,

la Rosa es queda i el Daniel també;

mals de l'amor, tempesta que s'esborra,

i, Daniel, ja serà si es que ha de sè.

DANIEL

I ja que és cosa llesta i sapiguda,

ens anem pel jardí tot caminant

a seguir la conversa interrompuda

que començava a fer-se interessant.

Em vols donar la mà de bona gana?

(A Enric.)

ENRIC

I de bon cor!

(Li dona la mà.)

DANIEL

I no hi pensem ja més.

I tu, Teresa?

TERESA

Sí, diga'm germana.

ROSA

Adeussiau.

TERESA

Adéu, fins a després.

ENRIC

(A Teresa).

Ell t'ho digué amb la veu esporuguida
i tu vas respondre, i amb quin to.

TERESA

Que al món només hi ha un home i una vida
que jo pugui estimar-me de debò.

ENRIC

Després d'uns dies que l'engúnia rara
em feia anar com un infant perdut,
retrobo novament la teva cara,
els teus ulls esverats de solitud...
Com un bergant que juga a la taverna
el cor sense vergonya m'he jugat...
Ara en el pit la meua sang governa
i no sé quin miracle l'ha salvat.
El meu viure de nou treurà brotada,
perquè el rega la gràcia del teu plò,
vinc vora teu amb l'ànima cansada...
Ja em perdones, Teresa, de debò?

*(Van per allunyar-se entre els arbres del
jardí i l'oncle Agustí que s'estava al
fons de l'escena, els crida.)*

AGUSTÍ

Enric! Enric!

ENRIC

Oncle Agustí! Que ens crida?

AGUSTÍ

Feu, feu, però cal que t'avisí, Enric,
encara teniu tendre la ferida,
i ja saps que l'encerto quan la dic.

TERESA

(Rient).

No vol venir amb nosaltres?

AGUSTÍ

Poc que és hora,
que tinc dos bojos més per adobà,
i sento que s'acosten. Via fora,
aquests deixeu-me'ls per la meua mà!

(Se'n van Teresa i Enric.)

Ui, que els hi agrada du l'esquena dreta,
us fa falta un bastó que us tregui el fret,

(Entren Francisca i Geroni).

la pobra senyoreta Francisqueta
i el meu delicadíssim germanet.

GERONI

No em vingui amb replicà i armar forrolla.

(A Francisca).

FRANCISCA

No em vingui a marejà ni entreteni.

GERONI

Jo li dic que la Rosa la tinc folla.

FRANCISCA

Jo li dic que el Daniel està per mi.

AGUSTÍ

Doncs tant si se m'engreixen com s'aprimen,
si hi fan rialla o fan escarafall,
la Rosa i el Daniel dic que s'estimen
i tindre'm d'engegar-los trona avall.

GERONI

Però, Agustí, el teu riure em desespera.
Es que somnies truites o estàs boig.
Això no pot ser cosa verdadera,
i, a més, no em fa cap goig.
La Rosa i el Daniel? Quina follia!
Com a oncles que som ens hi oposem,
tothom té la mateixa malaltia!
Això ja és una barca sense rem!

(L'oncle Agustí, riu).

FRANCISCA

I quin escàndol! Quines impostures,
i quina olla de cols!
Però, no veu que són dues criatures,
i poden pendre mal, si els deixen sols?
La Rosa i el Daniel, quina imprudència!
Això no té ni solta ni govern.
Que no veu que és un càrrec de consciència
i es pot pagà amb l'infern?

AGUSTÍ

La cosa sembla que no està madura,
però estic cert que es porten voluntat
i això ja és com un mal que no té cura,
Què hi voleu fer-hi? Res. Que està acabat.

FRANCISCA

I heu vist aquella noia trapacera
vinga a dir males coses del Daniel,
i vinga a bescantar-lo pel darrera,
mentre al llavi m'hi anava posant mel.

GERONI

I heu vist aquell taul de la pallissa,
i heu vist el malcriat del bordegàs,
dient que si al tallar la llangonissa,
la Rosa em feia cas!

(L'oncle Agustí, riu).

FRANCISCA

Pensar que un noi tant fi de bona casa,
tant formal, tant atent i complidò,
a mi m'hagi posat orelles d'ase
per seguir aquella mena d'escursó,
esprimatxada, lletja, malparlada,
lleugera com ningú i amb el cor fals,
poc devota, envejosa i estirada,
gandula i amb el cap ple de perdals.

GERONI

I res pensa, que aquella perla fina,
aquella rosa de cent mil perfums,
a mi m'hagi fet l'ala de gallina,
per emprendre-se d'aquell sac de fums,
viciós, rondinaire, poca-pena,
taul escorredic i malfiat,
i curt de cames, carregat d'esquena
que no se'l pot mirar per cap costat.

AGUSTÍ

Vaja, tranquilitzeu-se una miqueta.
Això ja està donat i beneït.

(TARONGINA, entra amb tres xicres de xacolata)

GERONI

Què hi ha, Tarongineta?

TARONGINA

El xacolata, si és servit.

AGUSTÍ

(Agafant una xicra de xacolata i donant
les altres a Geroni i Francisca).

A nosaltres l'amor no ens escauria,
i hem d'avesar-nos a que ens diguin vells.
Són coses bones per la minyonia?
Doncs, que s'ho facin ells!
Guaitem tranquils la rosa quan esclata,
que el sol i l'aire ja ens fan prou favor,
i només podem pendre xacolata
al JARDÍ DE L'AMOR.

FÍ DE LA FARSA

